

„Wandel durch Annäherung“ „Przełom poprzez zbliżenie“

Ab Mitte der 1960er Jahre entstand ein Klima der Annäherung zwischen der Bundesrepublik Deutschland und Polen. Dies fand aber nicht nur auf der Ebene der Politik statt. Auch in den Bereichen von Kirche, Kultur und Gesellschaft kam es zu verstärkten Kontakten.

Od połowy lat 60-tych zaznaczał się klimat zbliżenia między Republiką Federalną Niemiec i Polską. Dokonało się to nie tylko na płaszczyźnie politycznej. Także w takich dziedzinach jak Kościół, kultura czy społeczeństwo doszło do wzmocnienia kontaktów.

DE Die Kirche ergreift die Initiative

Die 1960er Jahre waren die Zeit der großen Denkschriften über das deutsch-polnische Verhältnis, die vor allem von kirchlichen Kreisen angestoßen wurden. Dazu gehörten die Denkschrift der Kammer für öffentliche Verantwortung der Evangelischen Kirche Deutschlands über „Die Lage der Vertriebenen und das Verhältnis des deutschen Volkes zu seinen östlichen Nachbarn“ vom Oktober 1965, der Briefwechsel der polnischen und bundesdeutschen Bischöfe und das Memorandum des „Bensberger Kreises“ katholischer Intellektueller.

Der Brief der polnischen Bischöfe an ihre deutschen Amtsbrüder vom November 1965 war eine Geste von historischer Bedeutung:

„In diesem allerchristlichsten und zugleich menschlichen Geist strecken wir unsere Hände zu Ihnen in den Bänken des zu Ende gehenden Konzils, gewähren Vergebung und bitten um Vergebung.“

PL Kościół występuje z inicjatywą

Lata 60-te były okresem wielkich memoriałów na temat stosunków polsko-niemieckich, których powstanie inspirowały głównie środowiska kościelne. Należały do tego między innymi memoriał „Lzby Odpowiedzialności Publicznej” Kościoła Ewangelickiego w Niemczech zatytułowany „Polożenie wypędzonych i stosunek narodu niemieckiego do jego wschodnich sąsiadów” z października 1965 roku, wymiana listów między episkopatami Polski i Niemiec oraz memorandum grupy katolickich intelektualistów skupionych w „Bensberger Kreis”.

List polskich biskupów do biskupów niemieckich z listopada 1965 roku stanowił gest o znaczeniu historycznym: „W tym ogólnochrześcijańskim i jednocześnie ludzkim duchu wyciągamy do Was nasze ręce z ławek zbliżającego się ku końcowi Soboru, przebaczymy i prosimy o przebaczenie.“

Auch Joseph Ratzinger, späterer Professor für Katholische Dogmatik in Tübingen, unterstützte das Anliegen des Bensberger Kreises einer deutsch-polnischen Annäherung.

Także Joseph Ratzinger, swego czasu profesor dogmatyki katolickiej na Uniwersytecie w Tübingen, wspierał starania intelektualistów agromadzonych wokół „Bensberger Kreis” o polsko-niemieckie pojednanie.

Bundespräsident Gustav Heinemann (links) im Juli 1974 zu Besuch im Internationalen Schulbuch- und Lehrmittelzentrum.

Präsident RFR Gustav Heinemann (po lewej) w lipcu 1974 roku z wizytą w Międzynarodowym Centrum Książki i Podręczników.

Willy Brandt begrüßt Marian Wójciszewski, den leitenden Vorsitzenden der Schulbuchkommission.

Willy Brandt with Marian Wójciszewski, vice-president of the Council of Ministers.

Georg Eckert war ab Mitte der 1960er Jahre Präsident der Deutschen UNESCO-Kommission. In dieser Zeit knüpfte er Kontakte mit Vertretern Ost- und Ostmitteleuropas und bereitete die Gründung von bilateralen Schulbuch-Kommissionen vor.

„Die UNESCO ist ein glänzender Kanal, kulturelle Kontakte anzubahnen. Wir konnten eine Reihe wichtiger Leute davon überzeugen, dass uns wirklich an einer Verständigung gelegen ist.“ Georg Eckert

Georg Eckert był od połowy lat 60-tych prezydentem Niemieckiej Komisji UNESCO. W tym czasie nawiązał on kontakty z przedstawicielami Europy Środkowej i Wschodniej i przygotowywał utworzenie bilateralnych komisji podręcznikowych.

„UNESCO jest znakomitym kanałem do nawiązywania kontaktów kulturalnych. Udalo nam się przekonać szereg ważnych osobistości, że naprawdę zależy nam na porozumieniu.“ Georg Eckert

Georg Eckert führte bis zu seinem Tod 1974 das International Schulbuchzentrum in Bonn/Brno. Dies hatte an der damaligen Karl-Hochschule seinen Sitz.

Georg Eckert kierował aż do śmierci w roku 1974 Międzynarodowym Centrum Książki i Podręczników w Brno. Instytut miał swoją siedzibę w ówczesnej Szkole Wyższej im. Karla.

DE Der Geist von Kniefall und Warschauer Vertrag

Die politischen Beziehungen zwischen der Bundesrepublik und Polen begannen sich Ende der 1960er Jahre zu entspannen. Beide Seiten bewegten sich aufeinander zu. Parteichef Gomulka bot der Bundesrepublik 1969 Verhandlungen an. Die Regierung Brandt, die ihre Ostpolitik nach dem Prinzip „Wandel durch Annäherung“ gestaltete, nahm dies auf. Im Dezember 1970 wurde der Warschauer Vertrag unterzeichnet, der die Unverletzlichkeit der Grenzen fest schrieb. Für Polen war das von großer Bedeutung; während die DDR schon 1950 die Oder-Neiße-Grenze anerkannt hatte, hatte die Bundesrepublik an einem Fortbestand des Deutschen Reiches in den Grenzen von 1937 festgehalten. Diese neue deutsche Ostpolitik brachte für Polen mehr Sicherheit und Stabilität mit sich, in der Bundesrepublik war sie aber sehr umstritten.

PL Duch ukłęknięcia Willy Brandta przed pomnikiem Bohaterów Getta i Układ z 7 grudnia 1970 roku

Pod koniec lat 60-tych doszło do odprężenia w stosunkach między Republiką Federalną Niemiec a Polską. Obydwie strony zaczęły się ku sobie zbliżać. W 1969 roku sekretarz partii Gomulka zaproponował RFN rozmowy. Rząd Brandta, który prowadził swoją politykę wschodnią w myśl zasady „Przełom poprzez zbliżenie”, przystał na tę propozycję. W grudniu 1970 roku został podpisany układ znany jako „Układ z 7 grudnia 1970 roku”, który gwarantował nienaruszalność granic. Dla Polski miało to ogromne znaczenie: podczas kiedy NRD już w 1950 roku uznała granicę na Odrze i Nysie Łużyckiej, RFN trwała przy utrzymaniu Rzeszy Niemieckiej w granicach z roku 1937. Ta nowa niemiecka polityka wschodnia wniosła Polsce większe bezpieczeństwo i stabilizację. W RFN była jednak bardzo kontrowersyjna.

Dopiero Układ z 7 grudnia 1970 roku uczynił to możliwym

Erst der Warschauer Vertrag machte es möglich
Auf der deutsch-polnischen Schulbuchkonferenz arbeiteten Wissenschaftler für Verständigung

Funkfurter Rundschau, 20.12.1972

Im Geiste der Völkerverständigung

W duchu pojednania narodów
Diplomatische Beziehungen mit Warschau aufgenommen

Deutsche Zeitung, Datum unbekannt

Nawiązano stosunki dyplomatyczne z Warszawą

Handwritten signatures and names at the bottom of the page, including names like 'GIERBOVSKI', 'Mardkiewicz', 'Karl-Crust', 'Fejzma', 'Enno Meyer', 'Tadum Saw', 'Mardkiewicz', 'Karl-Crust', 'Lennel', 'J. P.', 'Saw', 'Mardkiewicz', 'Karl-Crust', 'Fejzma', 'Enno Meyer', 'Tadum Saw', 'Mardkiewicz', 'Karl-Crust', 'Lennel', 'J. P.', 'Saw', 'Mardkiewicz', 'Karl-Crust', 'Fejzma', 'Enno Meyer', 'Tadum Saw', 'Mardkiewicz', 'Karl-Crust', 'Lennel', 'J. P.', 'Saw'.